

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1934 kl. 4 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
med förslag angående beskaffenheten av valsedlar vid
riksdagsmannaval och kommunala val.*

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft de inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motionerna nr 151 och 152 av herr *Holmström*.

I motion II: 151 hemställes, »att riksdagen ville besluta sådant tillägg till § 59, första stycket, lagen om val till riksdagen, att detta stycke hädanefter måtte komma att lyda sålunda: 'Vid valet skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken *samt av ett format, som får icke överstiga 11 × 18 cm.* — — — — —'»

I motion II: 152 hemställes, »att riksdagen ville besluta sådan ändring av 23 § i kommunal vallag av den 6 juni 1930 att början av denna § hädanefter måtte komma att lyda: 'Val är omedelbart och sker med slutna sedlar. Därvid skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken *samt av ett format, som icke får överstiga 11 × 18 cm.*'»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

För valhemlighetens bevarande skola allmänna val ske med slutna sedlar. Valsedlarna skola vid de politiska valen och numera också vid de kommunala valen vara av »vitt papper utan kännetecken». Under åren 1913—1918 skulle däremot valsedlarna vid kommunala val — i motsats till vid riksdagsmannaval — vara av »ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda». Denna bestämmelse sammanhänge med förefintligheten av graderad röstskala vid kommunala val och hade till syfte att, med valhemlighetens bevarande, medgiva anteckning av röstvärdet på den genom en utskärning å valkuvertet synliga baksidan av valsedeln. Till denna föreskrift om valsedelns storlek och beskaffenhet slöto sig särskilda kassationsbestämmelser. I och med den graderade röstskalans avskaffande genom den kommunala rösträttsreformen år 1918 upphävdes dessa stadganden.

En vid 1927 års riksdag väckt motion åsyftade införande av bestämmelser om valsedels storlek och beskaffenhet vid allmänna val. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet (utskottets utlåtande nr 3) och avslogs av riks-

dagen. Utskottet framhöll, att införandet av dylika bestämmelser icke vore lämpligt vid dåvarande tidpunkt. Stadganden om valsedels storlek och beskaffenhet skulle nödvändiggöra nya kassationsbestämmelser av ganska ömtålig natur, en konsekvens som måste anses betänkelig. Med lagstiftningsåtgärder i motionens syfte borde därför anstå tills erfarenheten visat, huruvida valhemlighetens bevarande sattes i allvarlig fara genom rätten att använda valsedlar av olika storlek och beskaffenhet.

I förevarande motioner föreslås införande i vallagarna av bestämmelser om viss maximistorlek, 11×18 cm, å valsedlar. Det föreslagna formatet kan visserligen anses vara tillräckligt för riksdags- och landstingsmannavalens del, men det är avsevärt för litet för valen till kommunala fullmäktigeförsamlingar, där enligt gällande bestämmelser i vissa fall ända upp till sextio namn få uppföras i en följd, det ena under det andra. Det kan också ifrågasättas, om syftet med motionen, valhemlighetens tryggnad, nämnvärt skulle kunna främjas utan bestämmelser jämväl om valsedels beskaffenhet. Utskottet finner emellertid nu lika litet som år 1927 anledning föreligga att införa dylika stadganden, vilka i sin tur skulle nödvändiggöra nya kassationsbestämmelser. Det bör för övrigt ligga i de olika partiorganisationernas eget intresse att tillse, att de valsedlar, som de tillhandahålla de röstande, icke sinsemellan förete väsentliga olikheter vid ett och samma valtilfälle. Med hänsyn härtill och då valsedlar med mera anmärkningsvärda avvikelser i fråga om storlek och beskaffenhet i allmänhet icke torde förekomma vid samma val, hemställer utskottet,

1) att motionen II: 151 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

2) att motionen II: 152 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 maj 1934.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: Herrar Hallén, Strömberg*, Sundberg, Bergman, Larsén, Ehrnberg, Källman, Karl August Johanson, Hagström*, Anton Pettersson, Borg*, Magnusson i Tumhult*, Pehrsson i Göteborg*, Olsson i Mora, Andersson i Malmö*, Nordström*, Petersson i Broaryd, Lundqvist och Nilsson i Göteborg*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Lundqvist*, som ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

För valhemlighetens — — — dessa stadganden.

En vid — — — och beskaffenhet.

I förevarande — — — valsedels beskaffenhet.

Vid de senaste valen har emellertid, såsom motionären framhållit, förkommit, att av visst parti eller vissa samverkande partier använts valsedlar av den storlek, att de behövt vikas tre eller fyra gånger för att få plats i valkuvertet. I vissa fall ha för dessa sedlar dessutom använts osedvanligt tjockt papper. Såväl valförrättaren, som mottagit kuvertet, som även andra iakttagare ha i dylika fall genom kuvertets tjocklek med största lätthet kunnat avgöra, huru vederbörande röstat. Att i vissa fall sådana särskilt stora och skrymmande sedlar med avsikt använts, torde ej heller kunna anses helt uteslutet.

Att valhemligheten på sätt ovan framhållits allvarligt äventyras, måste anses ostridigt. Särskilt på landsbygden kan den nuvarande ordningen för mången väljare medföra obehag.

På grund härav och då det ej kan antagas, att från partiorganisationernas sida tillses, att de valsedlar, som de tillhandahålla, icke sinsemellan förete väsentliga olikheter vid ett och samma valtillfälle, synes det önskvärt, att rättelse åvägbringas genom vederbörlig ändring av gällande lagbestämmelser.

Såsom ovan framhållits, är emellertid det av motionären föreslagna maximummålet icke under alla förhållanden tillräckligt. Ej heller torde det avsedda syftet helt kunna vinnas utan att närmare bestämmelser även meddelas om valsedlarnas tjocklek m. m. på sätt i princip gällde i fråga om kommunala val åren 1913—1918. En närmare utredning, vilken i allt väsentligt torde kunna ske inom vederbörande departement, synes därför böra föregå ett definitivt ställningstagande till den föreliggande frågan.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner nr II: 151 och 152 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående införande i lagen om val till riksdagen och i kommunala vallagen av bestämmelser därom, att valsedlarna skola vara av viss angiven minimi- och maximistorlek, tjocklek och beskaffenhet i övrigt, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.
